

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epitome Tribvnalis Sacramentalis Reverendissimi Patris Petri Marchantii

Zurmöllen, Heinrich

Neuhusii, 1677

Titvlvs Tertivs. De Statu Episcopali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9734

neq³ enim ab Augusto, neq³ ab omni Clero,
neque à Regibus, neque à populo iudex ju-
dicabitur.

4. Nullus insuper Legitimus Pontifex
Romanus, jure à Concilio Generali fuit
unquam depositus. Quod autem nonnul-
li in Schismate & alijs casibus deprehensi
sint illegitimi, & à Sede amoti, illa non fuit
depositio, sed declaratio illegitimæ intru-
sionis. Etiam si daretur Papa Hæreticus,
& ob incorrigibilem Hæresin amoveretur
à Concilio: illa proprie depositio non es-
set à Concilio procedens, sed Papa Hære-
ticus se pertinaciter manifestans, declara-
retur rescissus hoc ipso ab Ecclesia ut
mortuum caput.

TITVLVS TERTIVS.

De Statu Episcopali.

Articulus Primus.

*Quæ qualitates in Episcopo requi-
rantur.*

I. **D**ignitas Episcopalis quæ suprema
est in terris sub Summo Pontifi-

ce Petri successore, quatuor habet gradus, nimirum: Patriarchas, ArchiEpiscopos, Metropolitanos, Episcopos, qui gradus tantum extrinsece, respectu facto ad Ecclesias, & personas, quibus præsident, distinguuntur. Est vero Episcopatus Sacramentum, in quo per sensibilia signa, gratia & potestas spiritualis ex opere operato confertur, singulariter ad sacerdotes consecrandos, baptizatos confirmandos, & alia ad regimen animarum sibi subditarum perficienda. An verò Ordo Episcopalis characterem separatum à sacerdotali imprimat, & an duplex Ordo assignandus sit, ad concertationes scholasticas remittitur.

2. Septendecim vero qualitates, tum 1. ad Timot. 3. tum ad Tit. 1. referuntur, quæ omnes obligant ad mortale, nisi parvitas materiæ, aut supplementum aliquod excellentis virtutis, aut causa gravis excuset. Nō tamen omnes jure divino obligant, sed quædam ex ijs jure divino naturali, quædam jure Apostolico, quædam jure Ecclesiastico positivo: obligatio verò hæc indicatur ab Apostolo per verbum (*oportet e-*
(nim

nam) quod causalitatem & necessitatem dicit, & quod dicit necessitatem, in materia gravi ad salutem pertinente, æquivalet precepto, & ad peccatū mortale obligat. Qualitates vero ab Apostolo specificatas sequentibus examinabimus numeris.

3. Irreprehensibilem esse nihil aliud est, quam non habere vitium vel crimen alijs notum, quod sit objectum justæ reprehensionis. Hæc vero irreprehensibilitas requiritur in Episcopo, non tantum ex jure divino naturali, sive ex natura ipsius status, sed etiam quovis jure positivo. Ita exponit S. Chrysostr. in 1. ad Timoth. Homil. 10. *Eum quippe (inquit) qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, ut instar solis cæteros veluti stellarum igniculos, in suo fulgore obscuret.* Debet habere hujusmodi vitam immaculatam, ut omnes in illum & ejus vitam veluti in exemplar excellens intueantur.

4. Unius uxoris vir apud Paulum dicitur, qui Bigamus non est. Id præclare Epiphani. Hæresi 59. *Non suscipit (inquit) S. Dei predicatio post Christi ad-*

ven-

ventum eos, qui mortua uxore secundis nuptijs conjuncti sunt, propter excellentem Sacerdotij dignitatem. Castitas vero & pudicitia, angelicam puritatem, tam animi quam corporis, contra corporis concupiscentias, voluptates venereas, & quaslibet immunditias, in Episcopis requirit. Sobrium esse & non vinolentum: omnem cibi potusque intemperantiam & excessum prohibet.

5. Tria in Episcopo ad regimen populi, ex vi status requiruntur. Nimirum: Doctrina, prudentia & doctrinae exercitium, tam in exhortando, quam in convincendo & redarguendo: non tamen tenetur ad dictionem eloquentem, sicut coram auditorum cætu fieri solet: sed sufficit, si doctrinaliter credenda, agenda, cavenda, intimare possit, & ignorantes docere, ac rebelles convincere, & si quid difficultatis, dubij, vel doctrinae periculosa occurrat, sciat resolvere, & malum sua doctrina impedire.

6. Ornatum esse dicit duō, alterum, ut intra terminos honestatis, in exteriori homi-

homine, vanitatem, levitatem, sæcularitatem, superfluitatem Episcopus fugiat: alterum ut quæ honesta sunt, ex superstitione & contemptu non relinquat.

7. Illa verba non iracundum, non percussorem, non superbum, non litigiosum, sed modestum, benignum, exponit S. Ambros. lib. de Dignit. Sacerdotali cap. 4. *Manus (dicens) improbas non habeat, & suspicionibus pravis minime percutiat conscientias aliorum, sed magis ab aliis illatas injurias patientur ferat, & mentis modestiam cunctis tranquillam ostendat.*

8. Nomine cupidi: omnis avaritia & concupiscentia oculorum, omnisque nimius temporalium bonorum amor ab Episcopo propulsatur. Nomen verò justitiam requirit in Episcopo. 1. Justitiam distributivam: qua beneficia, gradus, dignitates, in personas bene meritas distribuat. 2. Commutativam: qua in temporalibus bonis, sive acquirendis, sive possidendis, sive administrandis, & in contractibus juste se habeat. 3. Judiciale: ut in judicijs & causis quæ coram se, vel officiali suo deduci debent, æquitatem & discretionem servet.

9. Ille autem domui suæ bene præpositus dicitur, qui domesticos suos in timore Dei, mandatorum observantia, moribus bonis instruit, & talis esse debet domus Episcopi. Hæc enim est magistra publicæ disciplinæ, quid in ea agitur putant omnes sibi licere. Nomine hospitalitatis, omnis justa in pauperes ac indigentes liberalitas continetur. Quamvis speciali titulo teneatur Episcopus providere peregrinis ac pauperibus, si aliter per fundationes non sit provisum, unde suppetente substantia graviter peccat, si non provideat, ad hoc enim dotata est Ecclesia Cathedralis, ut Episcopus primo sibi, deinde Ecclesiæ & ministris, de reliquo peregrinis & pauperibus provideat.

Articulus Secundus.

De primo officio Episcopi, quod est, oves pascere.

I. **E**piscopi ex vi suæ consecrationis sunt in statu perfectionis dilectionis Dei & proximi exercendæ. Quia ex vi status &

D con-

consecrationis tenentur ad supremos actus
dilectionis, qui sunt, se & omnem suam o-
peram & laborem denique vitam profun-
dere pro salute ovium sibi commissarum,
propter Deum & Dei amorem. Non sunt
tamen Episcopi formaliter in statu perfe-
ctionis religiosæ, quia non tenentur ad
paupertatem Evangelicam, cum possint
etiam bona temporalia possidere, & licet
obedientiam promittant S. Sedi Apostoli-
cæ: illa tantum submissionis est, intra cer-
tos terminos conclusa, non vero totalis
abnegatio propriæ voluntatis. Dicitur
*(non sunt formaliter in statu perfectionis
Religiosæ)* sunt tamen eminentur & in esse
perfecto, nam actus ad quos obligantur E-
piscopi ex vi status, continent eminenter
omnem perfectionem Religiosam in exe-
cutione. Eminentius enim est, se & sua in
pauperibus Deo impendere, quam bonis
temporalibus renuntiare.

2. Episcopus ex natura Episcopatus te-
netur sub peccato mortali providere, ut
per se, vel per idoneos ministros plebs in-
struatur in necessarijs ad salutem. Ratio

de

desumitur ex verbis Apostoli Act. 20.
*Attendite vobis, & universo gregi in quo
vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Eccle-
siam Dei, quam acquisivistis sanguine suo. & di-
cit Dominus Ezech. 34. Ecce ego ipse super
Pastores requiram gregem meum de manu
eorum. Si itaque necessariorum scientia de-
ficiat ex negligentia pastoris in aliquo in-
dividuo, perditio ejus in pastorem redit,
& ab illo anima exigitur.*

3. Multiplicata vero Ecclesia, & locis in
Parochias distinctis, etsi Episcopi per se
non teneantur conferre Sacramenta Bapti-
smi, penitentiae, Eucharistiae, extreme Un-
ctionis, tenentur tamen tantam vigilatiam
adhibere, ut parochi & ministri, haec Sacra-
menta maxime necessaria administrent, ut
si vel negligentiam pastorum tolerent, vel
in idoneos instituant, alienis peccatis gra-
ventur. Gravissime id pōderat S. Chryost.
in acta: *Nihil: (inquit) dico praeterea: si vel
unus tantum decedat non initiatus (id est)
non baptizatus, nonne totam ipsius (id est
Episcopi) subvertit salutem.*

4. Administratio vero Sacramentorū

Confirmationis & Ordinis per se pertinet ad Episcopale officium, nam etsi confirmationis Sacramentum non sit de necessitate salutis, tenetur tamen Episcopus illud oportune ministrare ritibus & dispositionibus necessarijs, tam ex parte ministrantis, quam eorum quibus ministratur. Est vero confirmatio Sacramentum novæ legis à Christo institutum, quo homo baptizatus, chrismate in fronte in modum crucis, cum certa verborum forma à Ministro idoneo ungitur, gratiam conferens & characterem imprimens, ad fidem Christi profitendam. Et dicitur Sacramentum hoc baptizato necessarium, non necessitate absoluta salutis, sed ut quis in persecutione, & gravi tentatione persistere infide & charitate possit. Illius materia remota est Chrisma & unctio proxima. Forma vero sunt verba: signo te signo crucis, & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Amen.

5. Episcopus non tantum tenetur ad doctrinam necessariam, aut Sacramentorum administrationem, sed etiam ad con-

filia

filia bona, afflictorum consolationem, infirmorum levamen, orationem pro omnibus, omnium sollicitudinem: & universaliter ad omnia quæ pastor ovibus, paterfamilias filijs, dispensator domesticis, Minister in Ministerio, Architectus in ædificio, agricola in plantis spiritualiter agere debent.

6. Tenetur Episcopus ubi est assignata portio pauperibus ex bonis Ecclesiæ, aut ubi in sua Diœcesi sunt factæ fundationes aliquæ piæ, pro necessitatibus pauperum & infirmorum, triplicem circa illa curam adhibere sub mortali peccato. 1. Ut legitime administrentur & distribuantur. 2. Ut integræ conserventur. 3. Ut quæ perierunt recuperentur. Ratio est: quia ipse horum primarius dispensator, & velut paterfamilias est, & quasi in personam & officium ipsius sunt deposita. Heu quam grave jugum non tantum super ijs qui bona pauperum administrant, sed multo magis super Episcopis & Parochis qui ijs intendere debent: videmus enim bona illa paulatim deperire, parvum ex illis fructum

pauperibus provenire, & ijs administratores & eorum familias ditari. Quæ sunt peccata in cœlum clamantia sub oppressione pauperum contenta.

7. Non obstante divisione bonorum Ecclesiasticorum facta, & portione pauperibus assignata, tenentur Episcopi & Beneficiati, quod superest decenti & congruæ conservationi personæ & status, pauperibus, & fabricæ distribuere ex iustitia, & si non faciant, non tantum juxta quantitatem & qualitatem profusionis peccatum mortale committunt, sed etiam ad restitutionem tenentur. Nam omnia bona quæ Ecclesiæ oblata, sunt Deo primum oblata, & in quatuor partes divisa: ad sustentationem nimirum Episcoporum, Cleri, erectionem fabricarum, opitulationem pauperum & ad Dei peculium pertinent non obstante ista divisione, ita ut Episcopi & Beneficiati, non tam ista possideant, quam deposita habeant, non enim ex hac divisione bona ista naturam mutarunt, quin semper Dei sint, & patrimonium Christi in Ecclesiæ necessitates & pauperum, tanquam

quam in finem præcisum oblata & asser-
vata, cum igitur bona ista ad hos simplici-
ter finestam ex parte Dei & Christi cui
offeruntur, quam ex offerentium volunta-
te & Ecclesiæ decretis destinata sint, illa ali-
ter expendere, ex parte quidem offerenti-
um & Ecclesiæ acceptantis, furtum est: ex
eo vero quod Deo & Christo sint oblata,
sacrilegium est. Dixi (*mortale peccatum
committunt*) habita scilicet ratione materiæ
& gravitatis rei retentæ: dixi (*ex justitia*)
vere enim quod Episcopus dissipat extra
terminos decentis status, suum non est,
sed Ecclesiæ & Christi: dixi (*tenentur ad
restitutionem*) supposita enim injustitia in
effusione eorum quæ superfluum, necessa-
rio infertur ex natura rei restitutio faci-
enda.

Articulus Tertius.

*De secundo Officio Episcopi, quod est
oves custodire.*

1. **C**ustodia ovium Tribus exercitijs
boni Pastoris absolvitur, nimi-
rum:
D 4

rum:

rum: arcendo Lupos & fures, Lupi autem sunt, Diabolus tentans, Hæreticus graffans, Tyrannus persequens: deinde errantes oves ad caulam reducendo: demum ponendo animam pro ovibus. Ad primum quod attinet, tenetur Episcopus ad arcendum lupum diabolum providere, ne vitia præsertim publica regnent, & ne privata in corruptionem populi se ingerant, maxime peccata carnis adulteria, stupra, fornicationes, impudicitia graves, specialiter contra naturam, ut sodomia. Deinde attendendum ne justitia opprimatur, iniuri qui promoveantur, & ad usuras publicas, libertates populi, Magnatum nefanda duella. Ad arcendum vero lupum Hæreticum, vigilantia opus est & fortitudine, ad illos investigandos, conventicula dissipanda, auctores & cooperatores propulsandos, populum instruendum. Ad Lupum Tyrannum; confortatione, consolatione, consilio, pijs operibus, orationibus grex conservari magis debet, quam externo molimine. Ex hoc Episcopi officio resultant obligationes sequentes.

Prima

De Hierarchia Ecclesiastica. 53

Prima est: Quando Episcopi, vel eorum qui curam animarum habent negligentia, dissimulatione vel pusillanimitate, sive quovis debiti Ministerij defectu, aliquod vitium Hæresis, vel corrupti mores in populum irrepunt, omnia quæ in populo illo fiunt & impediri poterant, in condemnationem Episcopi vel curam animarum habentis devoluuntur. Patet ex verbis Scripturæ: ipsi enim pervigilare tenentur tanquam rationem reddituri pro animabus.

Secunda: Tenetur Episcopus ex vi officij, animas errantes omni sollicitudine rationabili requirere.

Tertia: Tenetur Episcopus incommoditates corporales subire etiamsi illis debilitetur & dies suos abbreviet, in ijs quæ ad Regimen salutare populi spectant. Id constat ex natura officij Episcopalis, Episcoporum enim est pro salute populi consummari.

Quarta: Tenetur Episcopus ubi salus plurimorum vel populi periclitatur exponere vitam, si ad salutem populi censeatur

D § necesse

necessaria, non tamen pro singulis ovibus,
nec pro singulorum locorum populo.

Quinta: Quando subest periculum ja-
cturæ gravis, salutis spiritualis gregis, ex
absentia Episcopi & pastorum, nullatenus
eis licet fugere. Unde non licet Episcopo
tempore persecutionis Hæreticorum, Bel-
li, Pestis fugere, nisi de necessarijs Mini-
stris, alijsve obsequijs & auxilijs subditis sit
provisum.

Articulus Quartus.

*De tertio officio Episcopi, quod est ovibus
regere.*

Regimen Episcopi in tribus maxime
consistit nimirum, ut ovibus adsit, ut
vultum pecoris agnoscat, ut delinquentes
corrigat, unde ad sequentia obligatur.

Primo: Jure tam divino naturali quam
humano tenentur Episcopi in sua Diocesi
aut Ecclesia residere. Ita Concil. Trid.
sess. 24. de Reform. cap. 1.

Secundo: Obligatur ut agnoscat vultum
pecoris sui, quæ agnitio potissimum in eo
verfa-

versatur, ut sciat qualiter grex sibi commissus se habeat, in fide, Doctrina sana, sacerorum cultu, Sacramentorum susceptione, & moribus Christianis. Modus vero quo id fieri potest, tribus partibus constat. 1. Visitatione pastorum: ut agnoscat qualiter se habeat quo ad propriam personam in vita Clericali, studio, conversatione, in sacramentorum usu & administratione, officijs divinis, circa domesticam familiam & populum. 2. Visitatione Ecclesiarum: qua attendere tenetur, ut Ecclesie structura, Ornatus suppellex bene examinentur, ut immunitatis Ecclesie, fundationum, mensae pauperum stricta ratio habeatur, ut æditui & alij Ministri rite suis munijs satisfaciant. 3. Visitatione Magistratus & populi: ut sciat qualiter se gerat in fide & obedientia ad S. Romanam Ecclesiam, in justitie administratione, an mores corrupti, graves inimicitie, lascivie in populo regnent.

Tertio: Obligatur ad correctionem paternam, quæ fit per monitiones, increpationes, objurgationes, & impositionem

alicuj⁹ emendæ salutaris pro futuro. Correctio vero judicialis non potest adhiberi in visitatione, ut visitatio est: quia ut adhibeatur, requiritur ut substantia juris opportune servetur, quod in visitatione fieri non potest, interdum vero potest ex visitatione iudicium formari, & consequenter iudicialis correctio sequi, maxime si reus in gravi & flagrante crimine sit deprehensus, nunquam tamen ad correctionem iudicalem procedendum, quamdiu correctioni paternæ seu fraternæ locus datur, & peccatum publicum non est.

Articulus Quintus.

De potestate Episcoporum.

I. **P**otestas Episcopalis, respectu gregis sibi commissi, talis & tanta est proportionate, qualis & quanta potestas Summi Pontificis, salva supremitate, universalitate, & independentia: quia sicut Pontifex iudex est fidei & controversiarum in universali Ecclesia, ita Episcopus inquisitor & iudex est fidei & controversiarum

in

in sua Diæcesi. In hoc solum est distinctio, quod certitudo fidei à prima sede emanet, in Episcopo autem ejus conservatio & propagatio resideat. Item sicut Papa Magistratum Ecclesiæ universalis instituit, ita Episcopus in sua Diæcesi Pastores & Ministros instituit. Item sicut Papa in universali Ecclesia clavium potestate utitur in absolutionibus peccatorum, dispensationibus à votis, ab impedimentis, à pænis, à vinculis, juxta exigentiam salutis subditorum: ita Episcopus circa suæ Diæcesis, nisi ei desuper potestas restricta fuerit. Item sicut Papa peccantes censuris cohibet, excommunicando, suspendendo, deponendo, degradando, ita & proportionate Episcopus.

2. Ab omnibus etiam casibus & censuris, quæ formaliter Papæ reservatæ non sunt, potest Episcopus absolvere, sicut & in pænis similiter non reservatis dispensare.

3. Demum in omnibus votis, vinculis & impedimentis, ex justa causa potest Episcopus dispensare, nisi similiter de eorum reservatione constet. In dubio vero, an sint

Summo Pontifici reservata, supposita iusta causa potest Episcopus absolvere & dispensare, nam in dubijs melior est conditio possidentis potest tamen in casibus, panis, votis, impedimentis, Summo Pontifici reservatis in foro conscientiae Episcopus absolvere & dispensare, quando animae salus periclitatur, nec datur moralis accessus ad S. Sedem.

TITVLVS QVARTVS.

Articulus Unicus.

De Archidiaconis & Officialibus.

I. **A**rchidiaconi officium antiquitus in sequentibus consistebat, quae recenset *Innocent. III. lib. 1. Decretal. Tit. 23. cap. 7.* Archidiaconus secundum statuta *B. Isidori* imperat *Subdiaconis & Levitis, Paraciarum sollicitudo & eorum ordinatio ad ipsum pertinet, & audire debet iurgia singulorum, omnem sollicitudinem tam in Clericis, quam in Ecclesijs eorum impendendo cum super his sit redditurus rationem in districto*